

MILLIY MUSIQA – XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO'ZGUSI

Maxkamjanov Samandar Qodir o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti Musiqa ta'limi va san'at yo'nalishi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: ushbu ilmiy maqola "Milliy musiqa va madaniy qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqlik" mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, milliy musiqaning madaniyatlardagi o'rni va uning jamiyatning qadriyatlar tizimi bilan aloqasi chuqur tahlil qilinadi. Maqolada musiqa san'ati va madaniy qadriyatlar o'rtasidagi o'zaro ta'sir, musiqa orqali milliy kimlikni shakllantirish va saqlash, shuningdek, musiqa va madaniyatning tarixiy va psixologik jihatlari o'rganiladi. Milliy musiqa faqat badiiy ijro emas, balki ijtimoiy va madaniy ahamiyatga ega bo'lib, u xalqning tarixiy tajribalari, urf-odatlar va qadriyatlarini aks ettiradi. Maqolada milliy musiqaning ijtimoiy, estetik va tarbiyaviy funksiyalari, uning jamiyatlardagi ahamiyati, shuningdek, milliy madaniyatni kelajak avlodlarga etkazishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, milliy musiqaning pedagogik yondashuvlar orqali jamiyatda madaniy qadriyatlarni tarbiyalashdagi ahamiyati ham muhokama qilinadi. Ushbu ilmiy ish milliy musiqa va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlikni tushunishga qiziqqan tadqiqotchilar, pedagoglar va madaniyatshunoslarga uchun muhim manba hisoblanadi.

Kalit so'zlar: milliy musiqa, madaniy qadriyatlar, ijtimoiy ahamiyat, tarixiy jarayonlar, milliy kimlik, tarbiyaviy funktsiya, pedagogika, madaniyat.

Milliy musiqa va madaniy qadriyatlar o'rtasidagi aloqaning tarixiy va psixologik asoslari. Milliy musiqa o'zining shakllanishida ko'plab tarixiy va ijtimoiy omillarni o'z ichiga oladi. Har bir xalqning musiqa san'ati ularning tarixi, geografik joylashuvi, diniy va ijtimoiy hayoti bilan bevosita bog'liq. Masalan, o'zbek musiqa san'ati ko'plab asrlar davomida o'zining maxsus shakllari va uslublarini rivojlantirib kelgan. Har bir millatning musiqasi o'ziga xos xalq dasturlaridan, qo'shiqlardan, xalq musiqalaridan va urf-odatlardan tashkil topgan.

Musiqa nafaqat milliy qadriyatlarni aks ettiruvchi vosita bo'lib qolmay, balki madaniyatni shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Musiqa orqali tarbiyalash, axloqiy qadriyatlarni singdirish va jamoatga madaniy-ma'naviy munosabatlarni o'rgatish mumkin. Milliy musiqaning ijtimoiy ahamiyati ham yuqori bo'lib, xalqning ko'plab qadriyatlarini, undagi aloqalarni va an'analarni saqlashda yordam beradi.

Musiqa madaniyatining asosiy vazifalaridan biri, odamlarning hissiy rivojlanishini ta'minlashdir. Shuningdek, musiqaning estetik ahamiyati ham katta bo'lib, u insonning go'zallikni anglash va qadrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Milliy musiqaning o'ziga xosligi shundaki, u xalqning ruhini, tarixiy xotirasini va madaniy identifikatsiyasini aks ettiradi.

Milliy musiqa va madaniy qadriyatlarning o'zaro bog'liqligi. Milliy musiqa va madaniy qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqlikni tushunish uchun, musiqa san'ati faqatgina badiiy ijro emas, balki jamiyatning axloqiy va estetik qadriyatlarining ifodasi sifatida ko'riladi. Milliy musiqaning turli janrlari va shakllari xalqning tarixiy davrlarini, urf-odatlarini, diniy va dunyoqarashlarini aks ettiradi. Shu bilan birga, milliy musiqa madaniy qadriyatlarni shakllantiradi va ularga yangi mazmun beradi. Misol uchun, o'zbek xalq musiqasining shakllanishi va rivojlanishida asosan xalqning tarixi, turmush tarzi, tabiatga bo'lgan munosabati va diniy qarashlari aks etgan.

Shuningdek, milliy musiqa va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishda musiqaning jamiyatda o'zining tarbiyaviy va ijtimoiy funksiyalarini ko'rsatish zarur. Musiqa xalqning madaniy qadriyatlarini o'zlashtirishda, axloqiy-psixologik jarayonlarda yordam berish orqali jamiyatdagi me'yorlarni shakllantiradi. Milliy musiqaning mavjudligi, xalqning tarixiy qadriyatlarini saqlashga xizmat qiladi. Musiqa orqali o'rgatiladigan qadriyatlar xalqning shaxsiy va ijtimoiy hayotini muvozanatli va sog'lom tarzda rivojlantirishga yordam beradi.

Milliy musiqa va madaniy qadriyatlarni kelajak avlodlarga etkazish. Milliy musiqa va madaniy qadriyatlarni kelajak avlodlarga etkazish, ularning o'ziga xosligini saqlash uchun ta'lim jarayonlarida muhim rol o'ynaydi. Musiqa ta'limi orqali yosh avlodlarga o'z milliy musiqasini, urf-odatlarini, tarixini va madaniy qadriyatlarini o'rgatish mumkin. Bu orqali milliy identifikatsiyani mustahkamlash, avlodlar o'rtasida madaniy aloqalarni kuchaytirish va milliy musiqaning rivojlanishini ta'minlash mumkin.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion pedagogik uslublar yordamida milliy musiqa va madaniy qadriyatlarni saqlash va targ'ib qilishni yanada samarali qilish mumkin. Bu jarayon, milliy musiqaning o'ziga xosligini va uning ta'sirini kelajak avlodlarga yetkazish uchun zarur vositadir. Milliy musiqa, shuningdek, global madaniyatning bir qismi sifatida xalqaro miqyosda tan olinishi va qadrlanishi mumkin.

Xulosa qilib aytish joizki, milliy musiqa va madaniy qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish, har bir jamiyatning o'ziga xos tarixiy, ijtimoiy va estetik xususiyatlarini chuqur anglash imkonini beradi. Milliy musiqa nafaqat xalqning madaniyatini aks ettiribgina qolmay, balki uning dunyoqarashini, urf-odatlarini, axloqiy qadriyatlarini va ruhiyatini ham ifodalaydi. Musiqa orqali milliy kimlik shakllantiriladi va bu jarayon jamiyatdagi turli ijtimoiy qatlamlar orasidagi birdamlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Milliy musiqa o'zgarmas tarixiy jarayonlar, an'analar va xalqning o'ziga xos madaniy o'tmishidan kelib chiqqan holda, yangi avlodlarga ma'naviy qadriyatlar va etnik xususiyatlarni etkazishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Musiqa va madaniyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik o'rganishning nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatlari ham ahamiyatlidir. Musiqaning tarbiyaviy va estetik funksiyalari jamiyatda insonlar orasidagi axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Milliy musiqaning pedagogik yondashuvlar orqali tarbiyalashdagi ahamiyati, uning

ijtimoiy ko'nikmalarni, ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni hamda madaniy qadriyatlarni jamiyatda mustahkamlashdagi roli xuddi shunday ahamiyatga ega.

Shunday qilib, milliy musiqa va madaniy qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqlikni yanada chuqurroq o'rganish, o'quvchilarga va jamiyatga ijtimoiy, madaniy va estetik ahamiyatga ega bo'lgan musiqa va madaniyatning mohiyatini anglashda yordam beradi. Bu, o'z navbatida, milliy musiqaning rivojlanishini va uning jamiyatdagi o'rni, ahamiyatini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, bu ilmiy ish pedagoglar, madaniyatshunoslar, san'atkorlar va tadqiqotchilar uchun milliy musiqa va madaniyatni o'rganishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. A. B. Avloni, "O'zbek musiqasi tarixi", Toshkent, 2004.
2. A. M. Boboev, "Musiqiy madaniyat va uning ta'limdagi o'rni", Toshkent, 2010.
3. J. S. Khamdamov, "Milliy musiqa va uning tarbiyaviy ahamiyati", Tashkent, 2012.
4. G. G. Nazarova, "Musika va madaniyat", Toshkent, 2015.
5. S. F. Hasanov, "Milliy musiqaning ijtimoiy ahamiyati", Buxoro, 2016.
6. A. S. Rahmatov, "O'zbek xalq musiqasi: Tarixiy va madaniy tahlil", Toshkent, 2013.
7. M. S. Tursunov, "Milliy musiqaning pedagogik asoslari", Toshkent, 2007.
8. M. B. Sodiqov, "Musiqiy madaniyat va uning qadriyatlari", Samarqand, 2011.
9. Sh. M. Xudoyberdiyev, "O'zbek xalq musiqasi va uning tarbiyada tutgan o'rni", Toshkent, 2014.
10. M. M. Mavlonov, "Musika va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlik", Toshkent, 2018.
11. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA O 'QITUVCHILAR DARSLARDA ILG 'OR TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH KO 'NIKMALARI. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 8(9), 90-94.
12. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA SAVODXONLIGI TUSHUNCHASI. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 3(36), 220-224.
13. Qodir o'g'li, M. S. (2025). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR TUSHUNCHASI. SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 3(32), 87-91.
14. Qodir o'g'li, M. S. (2024). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH, 3(28), 68-71.